

KODAK GRAY SCALE

C	Red-Filter Negative	Cyan Printer	M	Green-Filter Negative	Magenta Printer	Y	Blue-Filter Negative	Yellow Printer
----------	---------------------	--------------	----------	-----------------------	-----------------	----------	----------------------	----------------

	.10	.20	.30	.50	.70	M	1.00	1.30	1.60	S	1.90
--	-----	-----	-----	-----	-----	---	------	------	------	---	------

black	3-color	white	cyan	violet	magenta	primary red	yellow	green
-------	---------	-------	------	--------	---------	-------------	--------	-------

KODAK COLOR CONTROL PATCHES

These colors have been selected as representative of those inks commonly used in photomechanical reproduction.

Herzogliches Naturhistorisches Museum.

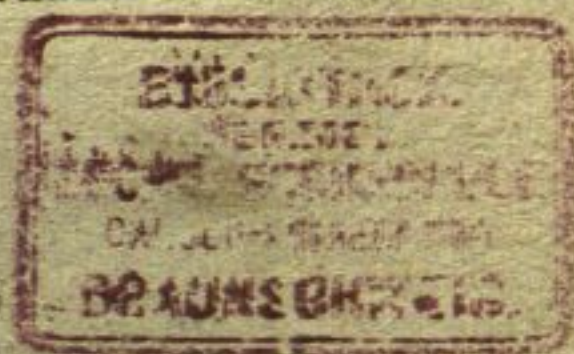

VI. 1. 8.
2000 - 330 4

F. E. BRVCKMANNI,
MED. DOCT. ACAD. CAESAR. LEOPOL. CAROL.
NAT. CVRIOSOR COLLEG. ET PRACT.
BRVNSVICENS.

HISTORIA
NATVRALIS CVRIOSA
LAPIDIS *Jg Ab Bés,*

EIVSQUE
PRAEPARATORVM,
CHARTAE NEMPE, LINI, LINTEI
ET
ELLYCHNIORVM INCOMBVSTIBILIVM.

SERENISSIMO PRINCIPI AC DOMINO
DOMINO
AVGVSTO WILHELMO

DIVINA FAVENTE GRATIA
DVCI BRVNSVICENSIVM ET LVNE-
BVRGENSIVM &c. &c.

PRINCIPI AC DOMINO SVO
CLEMENTISSIMO

HISTORIAM NATVRALEM
LAPIDIS INCOMBVSTIBILIS
CHARTAE

EX HOC LAPIDE IN HVNGARIA
CONFECTAE
IMPRESSAM

HVMILLIME ET DEVOTISSIME
OFFERT

SERENITATIS SVAE

SVBIECTISSIMVS
F. E. BRVCKMANN. D.

ELENCHVS CONTENTORVM.

§. I. Introitus. II. III. Etymologia,
Synonymia, Homonymia. IV. De-
finitio. V. Paraphrasis Definiti-
onis. VI. Generatio Amianthi. VII.
Fabula de Salamandræ pilis. VIII.
Patria. IX. Divisio. X. Differentia
a Talco. XI. Incombustibilitas A-
mianthi. XII. & XIII. Charta Af-
bestina. XIV. Modus parandi char-

tam incombustibilem ex papyro
gryleo. XV. Linum Asbestinum.
XVI. Linteum incombustibile.
XVII. Usus hujus linteï ad vestes
demortuorum. XVIII. Usus ad
tunicas, mappas, mantilia, indusia,
XIX. Prærogativa hujus linteï præ
vulgari. XX. Ellychnia ex Asbesto.
XXI. An adhibita ad lucernas ve-
terum sepulchrales? XXII. Con-
stantino M. & Atheniensibus in usu
fuerunt. XXIII. Usus hujus lapi-
dis in re medica. XXIV. Pretium,
XXV. Miraculum Romanorum.
XXVI. An oleum præbeat in de-
stillatione? XXVII. Conclusio.

HISTORIA NATURALIS CVRIOSA

LAPIDIS τῷ Ἀσβέστῳ.

§. I.

SI unquam lapis ullus exstiterit contemplatione solidiori dignus, sane Amianthus est, quem peculiari qualitate, dum urentis ignis flammæ sine noxa & detrimento sustinet, dum linteum incombustibile & ellychnia ad æternæ durationis lampades præbet, omnes alios præstare & antecedere constat. Quare etiam a nobis, cum anno 1724. fodinam istius lapidis in Hungaria vidimus, cumque etiam aliquot lapidum Historias naturales, nempe Oolithi, Arachneolithi, lapidis violacei & nummalis peculiaribus speciminibus, annis modo præteritis, cum orbe erudito communicavimus, dignus omnino æstimatur pleniori consideratione & delineatione, quam adhuc a multis hinc & inde in suis scriptis factum est. Sine ullis autem verborum arabagibus ad eam nos accingimus & ad explicationem progredimur, quam TIBI, *Lector amice*, sequenti modo sistimus, Deum T. O. M. implorantes, ut sua gratia nobis succurrere velit.

§. II.

Antequam vero rem ipsam aggrediamur, de nomine sollicitos nos esse decet, cum nomina sint rerum interpretes, quibus in animum, perinde ac radiorum intervntu species visivæ in oculos, influunt, ubi præmissis etymologiis, homonymiis & synonymiis, quid per incombustibilem hunc lapidem velimus intellectum, postea exprimendum omnino duximus, & indicare, de quonam lapidis genere maxime simus acturi.

§. III.

§. III.

Notissima autem nomina sunt *Amianthus* & *Asbestus*, quare etiam priorem merentur explicationem & analyfin, quibus cognitis, reliqua apponere haud neglegemus. Sunt qui Asbestum ab Amiantho distinguunt, quæ autem separatio nullius momenti est, sunt unum idemque concretum, quod major pars autorum, qui ejus meminerunt, uno ore propalant & affirmant, quare etiam sine necessitate entia non multiplicabimus. *Amianthus*, *Amiantus*, Græc. ἀμίαντος, adjectivum est, & idem ac immaculatus, incontaminatus, impollutus, ex α privativo & μίανω, quod contaminare, conspurcare, inquinare, polluere, foedare, besudeln / besflecken / unrein machen &c. significat, compositum, non aliter ac si diceres *lapidem*, subintelligitur enim λίθος, *immaculatum*, *incontaminatum*, quoniam hæcce materia lapidea & mineralis nulla ignis face vel ardentissima mutatur, conspurcatur aut corrumpitur, sed in media flamma illæsa manet. Flocci & fila de hoc lapide detracta *Amianthi lanugo*, *capillamenta* & *linum*, quoniam hisce rebus similia sunt, salutantur. Germ. *Amiant*. Sanctus Hieronymus super Levitic. ad Cap. XXVII. vocat *Amithon lignum*, quod quidem non est, nec ullam cum ligno vegetabili convenientiam exhibet, est enim purus putus lapis mineralis. *Amentus* quoque interdum pro Amiantho, sed corrupte, scribitur. Italis vocatur *Piedra Amiante*.

§. IV.

(2) *Asbestus*, *Asbestos*, *Asbeston*, *Asbestos lapis*, *Asbestinus lapis*, ἀσβεστος, vox adjectiva est ex Hellade petita, & significat incombustibile, inextinguibile, ab α privativo & σβέννυμι, extinguere, auslöschen; quia omnem ignis injuriam, instar perfectissimi metalli, au-

ri nempe, sine noxa perfert, nec uri potest, nec ignibus absumitur, nec in lucernis semel accensus extinguitur, dum aliquid olei supererit; Albertus Magnus & Morbodæus Pöeta corruerunt hoc vocabulum, cum priori *Abeston*, posteriori vero *Abestus* vocatur, qui sequentem in modum de hoc lapide cecinit.

Arcadiæ tellus lapidem producit Abestum,
Ferreus hic color est, naturæ mira potestas,
Nam semel accensus conceptos detinet ignes,
Extinguique nequit collucens perpete flamma.

Lanugo & filamenta exinde parata vocitantur *Linum Asbestinum*.

§. V.

Hæ duæ dictæ notiones apud omnes sunt notissimæ quas minus cognitæ ordine sequentur, sic primo salutatur *Lapis filiosus*, quia in fila subtilia se duci & neri patitur. (2) *Lapis Cyprius*, a patria, invenitur enim, in notissima maris Mediterranei insula, Cipro.

(3) *Goeodes Græcis*, audit, a γῆ terra, quoniam terram interdum amplectitur, & quibusdam in locis ex stratis terreis eruitur.

(4) *Isthmos*, hac appellatione notatur ab Alberto Magno, libello de lapidum virtutibus.

(5) *Carbunculus albus*, quare sic cognominatus, plane nos latet. Traditur autem, Carbunculum lapidem esse in obscuro lucem undique de se spargentem & tenebras circum circa radiis suis illuminantibus pellentem; sed omnina, quæ de hoc narrantur, si rationis trutina ponderamus, falsa sunt & fabulas aniles sapiunt, nullus talem vidit, sed omnes ex aliorum relatione hanc de eo propagant traditionem.

- (6) *Bostrichites*, *Bostrychites*, βοστρίχίτης, a Zoroastro, Chami filio, Rege Bactrianorum famosissimo, quem Magiæ autorem perhibent, sic appellatus; Vox Græciæ originem debet, βοστρύχος enim canitiem hominis in capite vel Cæsariem ad formam comæ muliebris plicatam notat, & quia hic lapis mulierum crinibus sit admodum similis, præsertim in lanuginem & fila subtilia tractus, βοστρίχίτης nominatur.
- (7) *Pelia*, rectius vero & adæquatius *Polia*, a πολίος, quod canum est, propter colorem dictus, quoniam quibusdam in locis colore suo gryseo canitiem refert humanam; quando vero subviridem, brunnium, rufum, ferreum vel alium repræsentat colorem, hocce nomen non ubique ex asse quadrat.
- (8) *Sparto-Polia*, *Sparta-Polia*, pariter a gryseo ad canitiem vergente colore, σπαρτοπαλίος enim erat persona quædam histrionica in Tragoedia a Sparti canitie dicta, virili specie, nigra & subpallida, propterea hic lapis a nive capitis s. canitie Sparto-Polia cognominatus. vide plura de hac etymologia apud M. Sim. Frideric. Trenzeliū in Dissertat. de Amiantho nec non lucernis ex eo parandis, quæ Wittenbergæ 1668. in lucem prodiit.
- (9) *Corsoides*, καρσοειδής, a καρτή, voce crinem denotante, quia in fila capillo capitis similia ducitur.
- (10) *Carbasus*, ab urbe Carbasa vel Carpasia in Cypri insula, in ora ejus boreali sita, ubi istius lapidis quædam visuntur fodinæ. Lanugo ad texendum & nendum exinde confecta dicebatur *Linum Carpasium*.
- (11) *Caristius lapis*, ab urbe Caristia, ad quam olim secundum Pausaniam effossus fuit, & fila exinde parata *Linum Caristium* audiebant.

- (12) *Flos petrae*, a quibusdam vocatur, hanc ob rationem, quia primo in stratis petrosis reconditus latet, & secundo, quia attrituratione haud difficulter in tenuia & subtilia filamenta solubilis est, quæ plumas Nitri calcarii, efflorescentes ex muris sub lanæ forma, referunt.
- (13) *Corium montanum*, Germ. *Bergleder*/ vocatur in Septentrionalibus Regnis, Suecia nempe & Norwegia, est minerale albo-gryseum, quod corium mentitur album, vid. plura in Joh. Frid. Leopold. Relatione epistolica de itinere suo Suecico. pag. 36.
- (14) *Laweni & Alaweni* nomen Arabibus usitatum.
- (15) *Linum Creticum*, ab insula maris Mediterranei Creta, quæ hodie Candia Regnum est, sic appellatum, in hac enim tres ejus species sunt reperibiles.
- (16) *Linum inexstinguibile*, partim quia per artem neri & texi potest, partim quia ab eo, in lampadibus accenso, flamma & ignis nihil consumunt & depascunt.
- (17) *Linum vivum*, secundum Plinii Histor. natural. quia manibus netur & textitur, & quia in igne non soleat mori, h. e. non patitur mutationem in igne.
- (18) *Linum Indum*, quod hunc lapidem in India tantum nasci veteres crediderunt & inde advehi.
- (19) *Salamandra*, quem titulum Marcus Paulus Venerus Lib. i. de Region. Oriental. Cap. 47. pag. 41. huic lapideo concreto dedit, hanc ob causam, quoniam non aliter ac Salamandra, animalculum parvum ad lacertarum classem pertinens, quod in igne invictum viveret & flammam ardentem sine ulla noxa perferret, omnem ignis vim pari modo sine detrimento quodam perferre & tolerare posset. De lapide quidem hoc certum est, quod incombustibilis sit, de

Salamandro autem animalculo veritati non consonat, nam in ignem injectum post aliquot momenta in cineres redigitur, evolve, si placet, M. Pet. Kolbens Caput bonæ spei hodiernum Lib. 1. Epist. XI. pag. 164. qui autor tempore, quo inter Hottentottas vixit, interdum Salamandras flammis tradidit, quarum nulla viva ex igne rediit. Supradictus Paulus Venetus vocavit hanc mateream mineralem quoque *Lapidem Millionium*, absurda certe denominatione, quoniam Tartaricas divitias per milliones & myriades supputaret. Alii, qui eum sequuti sunt, appellant *Salamandram fossilem*, *Plumam*, *pennam*, *lanam*, *lanuginem*, *capillos*, *capillamenta*, *mineram Salamandræ* & Germ. *Salamander-Haar* / quorum quædam nomina rectius ad præparata exinde fila, quam ad lapidem ipsum quadrant. vid. Benedictum Cerutum in descriptione Musei Calceolariani Sect. III. pag. 290. Gesnerus, Aldrovandus & Albertus Magnus aliam in scenam ducunt lanam Salamandræ, in ferrifodinis inveniendam; inquiunt enim: ubi massæ ferri incudibus „formantur, scinditur aliquando ferrum, indeque e- „volat ignis vapor, qui parietibus & tecto ædificii ad- „hæret, lanam fuscam & interdum albam referens; „hæc autem lanugo igni admota non comburitur, pro- „pterea hanc aliqui *lanam Salamandræ* indicant.

(20) *Alumen* denique a Quadrigario dicitur, quocum autem nullatenus convenit; nam alumen saporis est adstringentis, & in igne calcinatur, colliquescit & medias inter prunas fluctuat. Asbestus autem contra insipidus est, omni caret sapore & in mediis perdurat flammis.

(21) *Alumen* denique *plumosum*, *plumæ* & *scisfile*, quod in quorundam locorum pharmacopoliis *Amianthus officinarum* cognominatur; huic quidem Asbestus aliqua ex parte, quod ad fibras nempe & multiplicium striarum seriem, quæ in utroque lapide inveniendæ, similis videtur, quod ad reliquas tamen proprietates, quas Amianthus præ alumine scisfili seu schisto lapide, quem Germani *Feder-Alaun* / *Feder-Weiß* vocitant, peculiares habet, attinet, prorsus a se invicem distinguuntur. Hoc enim alumen linguam pungit & cutim dolorifice titillat & mordet propter spicula acutissima, ex quibus compositum; cum Amianthus in ore & manibus sine ulla noxa & titillatione ingrata molestaque tractari potest; Alumen supradictum nullum perfert ignem, cum e contrario hic lapis vel furni vitriarii ignem intolerabilem, instar auri, sine detrimento ullo tolerare & sustinere potest; sic etiam se res habet cum reliquis attributis, quæ minime longo ordine recensere volupe est, cum quilibet statim comparisonem instituere poterit, & tunc videbit, quod toto coelo a se discrepant. vid. quoque de hac differentia Agricola de natura fossilium pag. 607. Emanuel König in Regno minerali speciali Cap. X. pag. 307. Valentini in Museo Museor. Part. I. pag. 17. qui perbene discrepantiam aluminis scissilis & Amianthi lapidis monstravit: *Das Feder-Weiß macht beissen auf der Haut/welches der Amianth nicht thut &c.* Omnium vero optime scripsit Mons. Pitton de Tournefort dans Relation d' un voyage du Levant pag. 63. Lettre IV. cujus verba, cum liber in his terris sit rarissimus, hic apponemus, sunt autem sequentia: Il ne faut pas confondre, comme l'on fait ordinairement, l'Alun de plu-

„me avec l'Amianthe ou pierre incombustible. Par
 „tout où j'ai demandé de l'Alun de plume en France,
 „en Italie, en Hollande, en Angleterre, on m'a tou-
 „jours présenté une méchaate espèce d'Amianthe que
 „l'on apporte des environs de Carysto dans l'Isle de
 „Négrepont : il est ordinairement tout brizé, & de
 „toutes les espèces d'Amianthe, c'est assurément la
 „plus méprisable ; mais il ne se fond ni dans l'eau,
 „ni dans le feu, non plus que l'Amianthe de Smyrne,
 „de Genes, & de Pyrenées ; en un mot l'Amianthe
 „est une matière pierreuse & insipide, qui s'amollit
 „dans l'huile, & y acquiert assez de souplesse pour
 „pouvoir être filée sur du fil de Coton : on en fait des
 „bourses & de mouchoirs que l'on blanchit au feu.
 „l'Alun de plume au contraire est un véritable sel,
 „qui ne diffère de l'Alun ordinaire qu'en ce qu'il est
 „partagé en petits filets. &c.

(22) *Palmeum Alumen*, a Weckero lib. de Secretis pag.
 55. dictum, quid vero palmeum sit non satis constat.

(23) Nomina quibus Germani hunc lapidem baptizarunt,
 sunt, præter jam allegata, *Glachs-Stein* / lebendiger
Glachs / *Stein-Glachs* / *Erde-Glachs* / quia instar lini ve-
 getabilis in fila ducitur. *Stein-Dacht* / quoniam
 ellychnia ex eo parantur, vel olim parata fuerunt ad
 lucernas veterum ; *Seder-weiß* / quia discerpi potest in-
 star plumarum ; sed hæc appellatio potius alumini plu-
 moso tribuitur, quare evitandæ confusionis gratia ei-
 dem hoc nomen relinquendum.

§. VI.

Satis amplum, vix tamen evitabilem, synonymiæ
 & etymologiæ campum in scenam produximus, expli-
 cant autem partim Historiam hujus lapidis, partim evi-
 tant

tant confusionem, quam lectori creare possent si incidenter in scriptulo ipso, sine prævia data notitia, occurrerent, & sic hæc præmissa, quæ minime putamus lectori fuisse ingrata, reliqua notatu digna de hoc lapide & ejus præparatis in ulteriori perlustratione admodum juvabunt & lucem accendent. Properamus nunc ad definitionem, quam sequentem dabimus. Amianthus est lapis mineralis opacius, non adeo durus, albo-gryseus nitens, fibrosus, e fibris rectis plus minus longioribus argenti instar splendentibus constans, omni ignis flammæ resistens, nec menstruis resolubilis, flagrans & materiam, ligno vegetabili analogam, præbens pro ellychniis, panno linteo & charta, quæ res ex lapide parantur, de ejus incombustibilitate participant, & igni, non aliter ac lapis ipse, fortiter & sine noxa resistunt.

§. VII.

Lapidem esse demonstrant ista attributa lapidibus alias debita, quæ ad nostrum concretum exacte quadrant. Invenitur vel in ferri-vel in propriis Amianthi-fodinis, quales olim fuere in Hungaria superiori ad urbem Topschaviam, tribus leucis Leutschovia distantem, quarum rudera, *die alten Haslen*/ cum fodinæ ipsæ non amplius colantur, adhuc videnda, & a nobis Anno. 1724. visa sunt. Dividuntur vulgo lapides in opacos & pellucidos, posteriores lucis transmittunt radios, priores omnem iis denegant accessum & viam præcludunt, & ad hos pertinet quoque Amianthus, qui nullum lumen, nullosque solis radios, licet splendissimos, transmittit, sed eos statim frangit, est enim corpus densum constans ex particulis crassioribus terrestribus lucem reflectentibus, & sic omni jure opacorum lapidum classi annumerandus. Non adeo durus est, admoto enim malleo vel alio instrumento

to duro facile frangitur, vel sola interdum manu in frusta & lanam discontinuatur. Coloris plerumque albo-grysei, qualem possidet Hungaricus & Norrwegicus &c. quandoque autem colore suo ad lignum putre accedit, quandoque candidus est, subviridis, cinereus, rufus vel ferreus, *Eisensarbigt / gelbroht /* &c. diversa vero hæc coloratio provenit a vaporibus sulphureis subterraneis mineralibus, vel a particulis metallicis fluidis, quæ in vicinia Amianthifodinarum reperiuntur & se in lapidis hujus poros & interstitia facile insinuant. Omnes autem hi colores sunt transitorii & in igne evanescunt, quod arguit & indicat, has moleculas minerales colorem lapidis constituentes participare de sulphure admodum volatili & combustibili. Linteum quoque ex Asbesto arte paratum, fit cujuscunque velit coloris, quando igni traditur, peregrinos derepente deponit colores & album, loco istorum, induit; quod experimentum visui se offert in linteo, ex Amiantho montis Carystii, qui brunus est, contexto, cujus fila & fibræ flammis mutantur in album. Saporem lapis nullum habet, sed plane insipidus est, quo etiam plane recedit ab alumine plumoso, quod adstringit, & linguam mordet & pungit. Fibrosus præterea est & filiosus, constat enim ex meris fibris & subtilibus filis ad se invicem quasi agglutinatis, rectis, id est, recta serie conspicuis, plus minus longioribus, pro soli & regionis natura variantibus, Norwegica enim ad spithamæ, cum Hungarica ad summum crassitie duorum digitorum longitudinem vix extendantur. Hæc filamenta unguibus digitorum separari possunt, nitent & instar argenti puri splendent, omnemque prorsus ignem eludunt, nam ab eo nec funduntur, nec calcinantur, nec comburuntur, nec vitrificantur. Ni-

colaus Lemery in Lexico Materialium pag. 47. contrarium edocere conatur, dum inquit: Amianthus igni solari & speculo caustico subditus, funditur statim & vitream patitur metamorphosin; quod quidem experimentum de Hungarico & Norwegico Asbesto, quibuscum binis id instituimus, non valet, an de reliquis verum sit generibus, dubitamus, credimus potius, aliud concreti lapidei genus Domino Lemery pro Amiantho obtrusum, & sic eum deceptum fuisse. Nec menstrua, sint cujuscunque possit esse conditionis, & acida & alcalia, & oleosa & aquosa &c. curat, sed semper idem manet, hoc est irresolubilis. Flagrat præterea, nec consumitur, uti ipsimet experimentum aliquoties fecimus, & lapidem in lanam contusum & in ellychnii modum contortum lampadi, affuso Oleo inditum, accendimus, & per aliquot tempus eo usi fuimus sine ullo ellychnii detrimento, noxa & scoriis, nisi quod nigrius factum sit. Fila ejus olim & lana quibusdam in regnis destinabantur ad exinde texendum linteum pro mappis, marsupiiis, tunicis &c. ad chartam conficiendam & ellychnia perpetuo ardentia, de quibus postea fufius agere & plenariam dare informationem constituimus.

§. VIII.

De generatione hujus concreti nihil vel parum Oryctographi reliquerunt, putamus autem sequentem in modum fieri posse, salvis tamen aliorum melius & rectius sentientium judiciis, sunt cogitationes, quas nemini obtrudere animus est, tota enim generatio fit in obscuro, quare etiam non aliam, quam obscuram, minime vero apodicticam, veritatem & rationem de genesi proferre

& dare possumus. Hic lapis multum accedit ad Gypsi, Talci & Selenitæ substantiam, quare etiam ipsius generatio parum ab horum genesi distare & abire videtur. Nascitur sic ex sui generis succo seu aqua, & spiritu Gorgonico, quorum alter active, alter vero passive se gerit. Aqua vel succus multo sale & oblongis ramentis Talci, Selenitæ vel calcis imprægnatur, refertur & abundat, quæ ramenta aqua secum rapit & in poris suis secum vehit; dum vero hic succus ad spatium quoddam vel locum subterraneum pervenit, ubi moram pati & stagnare cogitur, accedit spiritus, qui plane sui generis est, describi & delineari nullo modo potest, lapidificus, quo accedente, aqua supradicta ramenta ista minima salina & selenitica, quibus abundavit hætenus, relinquit & deponit, non aliter ac si præcipationem contrariis instituimus; hæc per istum spiritum præcipitantur, coagulantur, & ad se invicem successive applicantur, postea cœeunt & paulatim in lapidis analogam mutantur substantiam, deinceps, lymphæ superflua a vaporibus calidis & igne subterraneo absorpta & exsiccata, conglutinantur & lapidificantur, & hæc combinata tunc lapidem constituunt Asbestinum. Genesin & lapidearum particularum ad particulas lapideas appositionem simili modo, ac polyporum in cordis ventriculis generationem fieri, doctissime exhibuit Carol. Nicol. Langius in Histor. lap. figurat. Helvet. pag. 31. Hæc ramenta conglutinantur, non secus ac polypus in corde a filamentis candicantibus sanguineis sibi invicem irretitis efformatur. Lapidis enim striæ rigore suo & splendore manifeste indicant, quod vel a Selenite, aut alio simili lapide splendente & rigido derivent. Addimus, quod plerumque in vicinia, ubi Amianthus reperibilis, etiam

etiam Selenites reperiatur. In Hungaria Asbestus in stratis Seleniticis & Talcosis nigro-viridibus latet. Evolve quoque de Genesi Georg. Agricolam Lib. v. de re metallica & natura fossilium pag. 607.

§. IX.

Fabula communis est, Amianthum ex Salamandra, istius animalis virulenti, pilis oriri, quia igne non consumitur, ut Salamandra. Tradunt hoc modo: Salamandra est vermis quidam formam habens ovis, cuius lana non comburitur igne. it. in Regione Chinchital elevatio terræ est, ferri-fodinis dives, circa hanc habitat serpens Salamandra dictus, qui sine noxa & vitæ periculo in mediis flammis habitare potest; parantur ex isto lintea, quæ igni admota non comburuntur, sed si conspurcata & immunda existunt, per horulam flammis traduntur & postea, ac si aqua mundata ac lavata essent, ex istis iterum extrahuntur. Quod Salamandra in ignis elemento æque minus, ac reliqua animalia, vivere possit, jam supra edocuimus; secundo est animal pilis plane destitutum, & sic nonentis nullæ sunt affectiones, cum pilos non habeat, non potest eos exhibere ad exinde præparandum & texendum lintheum; tertio nec Salamandra ad vermes, nec ovis formam habet, multo minus serpentum numero annumerandus, cum potius sit animalculum glabrum ex lacertarum classe, nec hirsutum nec lana obsitum. vid. Thomæ Bartholini Histor. anatom. Cent. II. Hist. L. pag. 200. Germanni Lib. I. de miraculis mortuorum pag. 77. Paratur quidem in modo dicta terra Chinchital in hodiernum diem lintheum incombustibile, sed non ex Salamandræ pilis,

qui non existunt in rerum natura, sed potius ex peculiari Amianthi minera; de quo linteo deinceps agere non negligemus. Hæc omnia arguunt, Autores hujus traditionis nec Salamandram, alias eam non perhibuissent hirsutam, vel ovis facie, nec Amianthum lapidem unquam vidisse vel cognovisse; suprarecensitam autem fabulam non refutamus, cum eam legere possimus apud celeberrimum Frid. Hoffmannum in Clavi pharmaceut. Schroederiana Lib. III. Cap. VIII. §. 124. & Joh. Paul. Wurffbainium in Salamandrologia Cap. III. §. 8. pag. 29. 31. ubi erudite monstrarunt lapidem potius esse, quam animalis lanam & pilos.

§. X.

Lapide hoc prodigioso non una gaudet terra, sed variae regiones locum ei dant natalem, sic Museum Wormianum pag. 55. notavit, quod in Norwegia reperitur. Sic Joh. Frid. Leopold in Relatione epistol. de itinere suo Suecico pag. 36. & alibi locorum meminit, quod Regnum Sueciæ eo non careat, & sub nomine corii albi montani, *Berg-Leder* descripsit. Sic Sam. Dahle in pharmacolog. pag. 85. & Historia in Transact. Philosoph. Anglican. Oxon. in Cambro-Britannia eum reperibilem, docuerunt. Sic Nicol. Lemery in Lexico Materialium pag. 47. notavit, quod ab eo repertus sit in lapidicinis montium Pyrenæorum, Galliam ab Hispania separantium. Sic Plinius Lib. 37. cap. 10. in Arcadiæ montibus eum nasci, & quidem coloris ferrei, reliquit, de quo Morbodæus poëta sequenti modo cecinit:

Arcadiæ tellus lapidem producit Abestum,
 ferreus hic color est, naturæ mira potestas,
 nam semel accensus conceptos detinet ignes,
 exstinguique nequit collucens perpete flamma.

Sic Albertus M. in libello de virtutibus lapidum, & Aldrovandus de Quadruped. D. O. I. I. c. 8. pag. 644. in postremis Hispaniarum partibus juxta Gades seu portum Gaditanum, vulgo Cadix, (in quem naves auro & argento onustæ ex India reduces anchoras suas infigunt) & columnas Herculis frequenter lapidem inveniri, qui ob viscidum humorem circa ipsum exsiccatum in filatrah potest &c. dixerunt, per quem non aliud lapidis genus quam Amianthi filosi, intelligere certi sumus. Sic Ioh. Gottf. Gregorii, alias Melissantes dictus, in Orographia seu curiosa & accurata montium descriptione pag. 290. it: Coronellus in descriptione Moreæ: in celeberrima maris mediterranei insula Negroponte, veteribus Euboea dicta, cornua sua erigit præaltus mons Caristo, ex cujus fodinis hic lapis copiose effoditur, qui inde nomen lapidis Caristii κατ' ἐξοχήν indeptus est, ex hoc accolæ sic dictum linum Caristium incombustibile præparant. Sic Dioscorides it Fr. Ferdinand. von Troilo in itineralio suo in orbem Orientalem, it Seyfrid. in medulla mirabilium naturæ Lib. II. pag. 465. Asbestus lapis fusci coloris in insula maris mediterranei & Regno Cypro eruitur. Sic Strabo, olim in Ægypto, & forsan adhuc nostro ævo lapidem inventum esse memoravit, quem incolæ pectunt, nent & texunt. Eodem teste, circa Eretriam, oppidum olim celeberrimum supradictæ insulæ Euboeæ, nascitur lapis,

lapis, qui plectitur, & textitur, adeoque ex eo mantilia conficiuntur, quæ sordida, injecta flammis purgantur. Sic Candia, olim Creta dicta regnum maris mediterranei notissimum, tres ejus species viridescentis coloris magna largitur copia. Sic porro prostat in Valesia inter Vispiam & Stalden; in Voigtlandia in agris ad Eibenstein; in Italia, quorum omnium autem fila adeo breviora & fragilia existunt, ut neri & texti non possint; in Belgio ad Namurcum; in Norici metallis Suaci; in Eislebda; non procul ab Ilfelda monasterio ad fauces Hercyniæ sylvæ; sed licet viciniam dicti monasterii multoties perlustraverimus, & sedulo inquisiverimus, nec vestigium tamen de eo invenire, nec aliquid de eo inaudire contigit, quare, si ibi unquam inventus fuerit, sit ultra hominum memoriam, cum nemo istius & vicinorum locorum vel nomen calleat. Sic Georg. Everhard. Rumphii d' Amboinische Rariteit-Kamer III. Boek, LXXX Hooftdeel pag. 332. docet, eum in Amboina, sub nomine istius regionis vernaculo *Batöe-Ramböe*, prostare, de quo fusius autor agit loco citato. Sic Georg. Anton Volckmann in Silesia sua subterranea part. I. Cap. II. pag. 53. vestigia ejus detecta sunt in montoso Gigantum tractu, ad Reichensteinium, in sic dicto aureo asino, coloris albicantis, bonitate autem multum recedit a Cyprico & aliis bonæ notæ Amianthis; eodem quoque libro meminit, eum aliquando Querfurti coloris lutei, Ochreæ persimilis, repertum fuisse. Sic lapis hic prodigiosus & qui solus potentissimi & in omnia voracissime grassantis elementi vires omnes eludit & furores reddit inutiles, quamvis pluribus in montibus Hungariæ sparsim & frustulatim reperiatur, nusquam tamen copiosius

teste

teste P. Csiba Diss. de montibus Hungar. p. 85. quam in Comitatu Goemoerienti tribus circiter milliaribus supra Rosenaviam e montibus, quos Dobsinenses vocant ad urbem Dobschinam, Germ. Topschau, sitos, colligitur. Anno 1724. circa finem Mensis Maji, Iglovia relicta, iter Dobschinam cum excellentissimo D. Doct. Milleter, Scepusiensis Comitatus Hungariæ Physico ordinario & Principis Loubomirsky Archiatro celeberrimo, instituimus & omni humanitate a Reverendissimo & doctissimo verbi divini istius loci ministro, Frühauff cognominato, excepti, quocum etiam supradictos ascendimus montes. In his ante viginti & quod excurrit annos, Illustrissimus Vice-Comes, Dn. Paul Lany, cujus singularem nobis exhibitam gratiam calamus adumbrare nequit, Asbestifodinas coluit, quæ autem cum nullam evidentem & peculiarem monstrarent utilitatem, nam chartæ quidem & ellychniis conficiendis iste erutus lapis aptus erat, sed minime texendo linteo, derelictæ & dirutæ jam jacent, rudera saltem istorum subterraneorum cuniculorum in conspectum adhuc veniunt, inter quæ hinc inde fragmenta istius naturæ prodigii collegimus & nobiscum in terras Brunsvicenses attulimus curiosis monstranda.

Omnes autem nominatos & recensitos longo ordine lapides multis parasangis præcedunt sequentes, a patria & loco natali dicti, nempe Arabicus, Indus & Tartaricus, De priori parum constat; medius vero in desertis & sole adustis Indiæ locis, ubi nunquam cadunt imbres, observatur; ultimus vero in Tartariæ Magnæ Asiaticæ provincia Chinchin, Chinchinthalas Chinchintalas, Chinchincalas, Chynchyntale, seu Chinchital dicta, copiose effoditur, in cujus montibus Salamandræ in-combu-

combustibilis existunt fodinae, quæ largiuntur optimum hujus lapidei concreti genus, de quo fit pannus linteus, qui si in ignem projectus fuerit, non comburi potest. evolve Marcum Paulum Venetum l. c. & librum, qui sub titulo des veränderten Rußlandes in 4t. ante aliquot annos prodiit, pag. 421. cujus autor simul addit, quod ex eo hodie tenus linteum incombustibile in loco quodam Katai dicto, intra Chinam & Bucharum sito, peculiari encheiresi & artificio texeretur & conficeretur.

§. XI.

Dividere possumus lapidem nostrum in eum, cujus fibræ sunt rigidiores, chartæ & linteo conficiendis inidoneæ; & eum, cujus filamenta molliora & flexiliora sunt, quæque trahi & distendi possunt in subtilissima, texturæ magis idonea, fila. Porro in eum, cujus fila sunt brevia & fragilia, nullam texturam admittentia, præter chartaceam; & eum, cujus fibræ sunt longiores ad nendum & texendum admodum aptæ. Dn. Nicol. Lemery in Lexico Materialium completo pag. 47. Amianthi cujusdam his verbis mentionem addidit: In dem Campanischen Thal / im Pyrenæischen Gebürge findet man auch eine Gattung Amianth, der wächst / wie eine Pflanze / in den Marmor-Brüchen auf die zwey Schuh hoch / es ist eine Silber-weiße glänzende Materie, und läßt sich wie der Hanff in Wasser rösten / davon bekommt er lange / lind- und weiche Fäden / welche noch schöner und weisser sind / als zuvor / und widerstehen dem Feuer.

§. XII.

§. XII.

Ab Alumine plumæ, quocum a nonnullis confunditur, & unum idemque concretum putatur, quomodo distinguendus sit lapis Asbestus, jam supra fufius indicavimus; nunc etiam agere necesse habemus & monstrare, qua ratione & quomodo a Talco, minerali folioso omnibus noto, recedat. Ferrandus Imperatus Histor. natural. pag. 766. ad Talcum refert. Talci constitutioni conjuncta est consideratio Amianthi, substantia illi similis, discrepantis, quod foliorum loco fibras habeat subtiles, capillis similes: & quemadmodum in Gypsi generibus habetur speculari & schiston; ita in Talci speciebus foliosum & fibrosum. Amianthus igitur nascitur forma spissorum & condensatorum capillorum, & in ejusmodi quoque substantia colligitur; fibræ ejus sunt flexiles, albedine & coloris conditione Talco similes. Talcum sic texturam habet squammosam & foliatam, Amianthus vero fibrosam & filiosam; Talcum in mortario ope pistilli in squammulas, furfures & pulverem discerpitur, Amianthus vero in fila & subtilissimam lanuginem; Talcum oleum, sponfam istam omnibus desideratissimam largitur, quam multi ambiunt, paucis eam in amplexus ducere contigit & permissum; Amianthus nec atomum olei continet nec pollicetur, licet per omnem Chymicorum torturam dolorosissime torqueatur; Talcum radiis solaribus, in speculum causticum collectis, & concentratis, in pulverem calcinatur & funditur; Amianthus omnem & solaris, qui omnia alias corpora; quæ in rerum natura existunt, dissolvit, & alius ignis vehementiam sustinet, nec calcinationem, nec fusionem, nec vitrificationem patitur, vel unquam passus fuit.

§. XIII.

Proprietates certe admirandas hujus prodigii naturæ nunc recensebimus, quarum prima & notissima est ejus incombustibilitas, dum ignis Asbesto parcit, flamma eum non alterat, vel consumit, sed potius nitidiorē reddit, nam si frustum hujus lapidei concreti etiam fornaci vitriariæ, cujus flamma vehementissima satis apud eos constat, qui aliquando officinam vitris conflandis destinatum viderunt, inditur, semper tamen illæsum & incorruptum manet, imo si anno integro in igne continuo, eoque, quantumvis vehementissimo, fuerit, integrum, ac nulla tacta formæ alteratione, extrahitur. Propria hoc non tantum experientia, multoties enim lapidem, ignis flammæ traditum, sine ulla noxa & detrimento ex hoc ardentissimo retraximus elemento, confirmare, sed & aliorum tam veterum, quam nostri ævi autorum testimonia & auctoritatem adducere possumus. Deprædicant & laudant inter complures hanc qualitatem igni resistentem P. Gaspar. Schottus Part. IV. Magiæ Lib. II. syntag. 2. cap. 1. §. 10. it. Physic. curios. Lib. VII. cap. VIII. pag. 704. Sim. Majolus in diebus canicular. Part I. Colloq. XVIII. pag. 400. Plinius Lib. XXXVI. cap. X. Basilus hom. XXX. de jejuniis. Isidorus Lib. XVI. cap. IV. Georg. Wilhelm. Buno in medico philosopho pag. 52. P. Csiba in Diss. de montibus Hungariæ pag. 85. M. Sim. Frid. Frentzelius in Diss. de Amiantho nec non lucernis ex eo parandis. Weckerus de Secretis pag. 55. Felix Maurer in observat. curioso-physicis pag. 824. & alii.

§. XIV.

§. XIV.

Seeunda hujus lapidis proprietas est, quod materiam chartæ conficiendæ aptam præbeat, quæ, postquam literis conscripta fuerit, si in ignem injiciatur, confumtis mox literis, veluti igne lota, integra & candidior erit, novisque litteris inscribendis inservit. Hæc *charta* vocatur *Asbestina*, it. *Salamandræ charta*, a materia nempe lapidea, ex qua parata est. Cum anno 1724. Dobschinæ in Hungaria occasio nobis data molam chartariam adeundi & colloquendi cum chartario isto, qui olim jussu & sumtibus Illustrissimi Vice-Comitis Dn. Paul Lany chartam hanc composuerat Asbestinam, quæ-
 sivimus ex eo modum parandi? referebat autem, eam non alio confici modo, quam ordinario, nempe loco linteorum, lapidis frustra ab impuritatibus & adhærente terra lavata & mundata, contunderentur & cum aqua in pulvem & massam conquassarentur, inque formas funderentur, hoc saltem notandum, quod folia chartacea ex hoc lapide parata majori glutinis copia glutinarentur, quam ordinariæ chartæ folia, & in hoc præparationis differentia constaret. Hujus chartæ Hungaricæ, ab Illustrissimo Vice-Comite confectæ, meminit Valentinus in Historia simplicium reformata cap. XVIII. pag. 37. Lapis hic cum sit mollis, filosus & fibrosus in tenuia facile filamenta & lanuginem, instar plumæ canescentem solvitur & discontinuatur, trituraque efflorescit in plumas, quæ aqua ab adhærentibus impuritatibus heterogeneis, matrice lapidea & terra mundatæ, in chartaria mola contusæ & fractæ, foliorum accipiunt formam
 D 2 glutine

glutine demum firmatae & exsiccatae, chartam constituent incombustibilem. Ex liberalissima donatione sæpius laudati Illustrissimi Domini Vice-Comitis tria istius chartae volumina accepimus, & in memoriam nostro in lithophylacio asservamus. In ignem projecta, nullam sentit flammam, sed integra & illæsa manet, retracta vero fragilior fit, hanc forsan ob causam, quia gluten igne comburitur; si autem antea conscripta fuerit, evanescunt characteres, & candida iterum se præbet, necesse autem, purum ut adhibeas ignem, non fumosum, fumus enim denigrat, cum purus contra ignis candidiorem reddat. Fragilitas tamen, quam igne accepit, raro permittit hanc secunda vel tertia vice in usum trahere chartam.

§. XV.

Relationes publicæ, quas Gazettas vulgo vocamus, Anno 1723. die 3tio Octob. notum fecerunt, quod Petersburgi magna papyri incombustibilis copia eruta sit, verba sunt sequentia : „Man hat vor einigen Tagen „auf dem Platz / woselbst die zwenste Lutherische „Kirche soll erbauet werden / beym Ausgraben „verschiedene alte rare Münzen von allerhand „sorten, ingleichen vieles von dem unverbrennlichen Pappier und verschiedene andere Antiquitäten gefunden / welche dem Czaar præsentiret „worden / und wollen Ihre Majestät solche in „Dero Antiquitäten - Zimmer bringen lassen.
De

De hac Asbestina charta porro evolvi merentur Kircheri Mund. subterranean. Part. III. p. 74. Curiosum quoque est, papyrum incombustibilem ex Amiantho fieri posse, si decenter tritus & in tenuissimos floccos redactus papyri modulo excipiat, verum ad hunc partes Amianthi breviores ad nendum ineptæ saltim assumenda. Ioh. Ciampinus Roman. in Diss. peculiari, quæ recensita in Actis Lipsiens. An. 1691. Mens. Septemb. pag. 481. Hübneri Lexicon naturæ & artis p. m. 155. M. Sam. Frid. Frenzelii Diss. de Amiantho nec non lucernis ex eo parandis. Charta hæc incombustibilis has duas præ reliquo papyro habet prærogativas, primo quod in igne permanens sit & quod secundo candida maneat, cum ex linteis contusis confecta charta comburatur; si supra descripta Asbestina in flamma non fragilior fieret, nec literæ semel inscriptæ in auras exspirarent, inventum certe esset omnibus veteris & recentioris ævi longe anteponendum.

§. XVI.

Cum hæc charta rarissima sit, communicabimus incidenter modum parandi chartam incombustibilem ex charta sic dicta grysea bibula qui sequens est. Nimm Lösch-Pappier einen Bogen oder mehr in quart gebrochen / in eine flache Schale gelegt / destilirten Eßig darüber gegossen / daß das Pappier zu grunde liege / also etliche Tage beizen lassen / denn heraus genommen / auf einem glatten Brett an der Sonnen getrocknet / oder besser an einem Faden / wie die Buchbinder thun. Nimm ferner

Alumen plumosum vier Loht / in destilirten Wein-
 Eßig gelegt / unter einander gerühret / zwey Ta-
 ge lang also stehen lassen / dann den Eßig abgegös-
 sen / das Alumen trocken werden lassen / wenn
 es trocken / thue solches in destilirtes Eisen-Kraut-
 Wasser / ein halb Maaß / mit Eyer-Klar vermene-
 get / etwa von zwey Eyern / nur so viel / daß es
 flebricht wird / wohl untereinander gerühret /
 das Pappier wieder in eine Schale gelegt /
 diese Massam darüber gegossen / 8 Tage also ste-
 hen lassen / bis alles fast eingezogen ist / an der
 Luft sodann oder Sonnen trocknen lassen / end-
 lich mit einer Bürste abgekehrt und planirt oder
 glatt gemacht / so ist es fertig und verbrennet nicht
 im Feuer.

§. XVII.

Tertia miraculosi nostri lapidis proprietas hæc est,
 quod instar lini in fila subtilissima duci possit, quæ Latinis
 vocantur *Linum Asbestinum*; Græcis ἀσβεστικός, subintelli-
 gendo linum; Gallis *une sorte de lin qui ne brusle point*;
 Italis *lino che non si abbrugia*; Germanis, *Eine Gattung*
Glachs / der von dem Feuer nicht mag verzehret werden /
Stein-Glachs / *Erd-Glachs* / *Stein-oder Mineral Wolle* /
 vid Eclart's Medicinischen Maulaffen pag. 55. 56. His-
 panis, *Cierto lino que no si quema*; Polonis, *Rod-ai*
lnuktori, nie moze bieczspalony; Hungaris, *len az ky*
 meg

meg nemég; Anglis, *A sort of line or flaxe that burneth not.* Hoc linum sic dictum, partim a materia ex qua, quæ est lapis Amianthus, partim ab incombustibilitate, qua prærogativa omni alio lino multo excellentius est. Ars & modus parandi & nendi ex hoc lapide linum, Romanis & quibusdam aliis antiquis gentibus usitatissimum, a nonnullis inter deperditas refertur artes; Ioh. Bapt. a Porta Lib. 4. Magiæ natural. cap. 35. & Wormius in Museo pag. 55. modum quidem delineant sequentem, sed partim mancum & mutilum, partim obscurum, sic autem posterior inquit. Mihi ab amico hæc ejus præparandi ratio est communicata, quam pro certissima & experientia comprobata venditabat; licet magni secreti loco tenuerit, hic tamen eam proponere placuit. Recipe Amianthi fibris longioribus præditi⁶⁶ (quod reliquis præfertur) infunde in lixivio præparato⁶⁶ ex cineribus Quercus putridæ & manipulis duobus cinerum clavellatorum bulliat in eo per quadrantem horæ,⁶⁶ auferatur ab igne, & maceretur in eo, mensis unius⁶⁶ spatio, sic lanæ carptæ modo mollis evadit. Aqua dulci⁶⁶ aliquoties materiam hanc ablue & exsicca, sic modo lini⁶⁶ communis pecti, neri & præparari pro lubitu potest.⁶⁶ Portæ modum, cum sit ænigmaticus, & ex ejus lectione nemo sapientior evadet, lubens silentio prætermittimus. Eruditam epistolam de arte hoc linum nendi superiori seculo, anno 1691. misit Ioh. Ciampinus ad R. Fr. Bernardum Iosephum a Iesu Maria Romanum, Commissarium & Procuratorem generalem Ordinis Franciscanorum in Terra sancta viventium, sub hac rubrica: Joh. Ciampini Romani, Magistri Brevium gratiæ ac in utraque signatura Referendarii, de incombustibili lino, seu

seu lapide Amiantho, ejusque filandi modo, Epistolari-
ris dissertatio. Cum vero hæc perbrevis differtatiuncu-
la, tribus saltem foliis in 4to constans, nullibi unquam
nobis in manus venerit, excerpta quædam ex ista, quæ
obvia nobis facta sunt in Poliandri Analectis Historico-
litterario-curiosis, Fascicul. 1. pag. 415. addemus, ex
quibus modus aliqua ex parte innotescet: „Wenn
„man diesen Stein spinnen wolte / um etwas
„daraus zu machen / solte man ihn in warm Was-
„ser werffen / und eine Zeitlang darin weichen
„lassen / hernach reiben / und mit beyden Hän-
„den auseinander ziehen / so würde eine subtile
„Erde heraus fallen / wie Kalck / welche eben
„die Fäsern biß anhero zusammen gehalten; da-
„von würde das Wasser so weiß werden / wie
„Milch / dieses schüttet man weg / und nimmet
„reines / procediret wie vorhin / und dieses 5/6/
„auch wohl mehrmahls / biß kein Kalck mehr
„heraus fällt / hernach breitet man die filamenta
„mehr aus / spület sie mit Wasser ab / und lässet
„sie trucknen; wann dieses geschehen / so fängt
„man ihn zu spinnen an / und dieses hat gedach-
„ter autor folgender massen practiciret: Er hat
„genommen 2. Kämme mit engen Spitzen / wie
„die Wollen-Kämme brauchen / und hat die
„Fäser wohl damit gekämmet / und endlich dieselbe
rings

rings umher geleet / und die Kämme hernach^e
 auf einem Tisch feste gemacht; drauff hat er^e
 eine kleine dünne Spindel genommen / welche^e
 oben einen krummen Hacken gehabt / und un^e
 ten einen Wörtel / zu diesem hat er gesetzt ein^e
 Gefäßlein mit Del / theils den Amianth da^e
 mit zu neßen / daß er sich desto besser spinne^e
 theils die Finger zu conserviren / daß sie sich^e
 nicht aufspinnen / indem derselbe sehr corrosivisch^e
 ist. Hernach nimmt er allzeit einen Flachs-Ja^e
 den / und verbindet denselben mit einem Faden^e
 von Amianth, damit sichs desto besser spinnet^e
 denn dieses Ding sonst an sich selbst viel zu spröde^e
 seyn würde / und ohne diß grosse Gedult erfordert.^e
 Haftenus ille. In quantum recensitus nendi modus Do-
 mini Ciampini possibilis sit, dijudicent ii, qui in copia
 possident hunc lapidem & experimenta cum eo instituere
 possunt. Apud nos prostat tantummodo Hungaricus &
 Norwegicus, quorum autem fibræ tantæ non sunt exten-
 sionis & longitudinis, ut commode in fila duci possint.
 Illustrissimus Vice-Comes supra nominatus alicui, hu-
 jus artis gnaro, 20000. Imperialium summam obtulit,
 si ei præparandi & nendi artem, quæ hoc nostro seculo
 perpaucis admodum innotuit, sed pro maximo potius
 arcano habetur, detegeret; persuasi autem sumus fir-
 missime, si etiam iste artifex aperuisset, eam tamen il-
 lustrissimum virum ad Hungaricum Amianthum adhibe-
 re, & ex eo linum & linteum conficere, non potuisse,

cum fibræ istius ad hoc ineptæ sint, & propter brevitatem ad nullam aliam rem, quam ad chartam & thryallides seu ellychnia conficienda idoneæ & aptæ. Quæ Ciampinus de lapidis corrosivitate adduxit, experientiæ repugnant, nullam enim habet acredinem corrosivam, cum potius insipiditate gaudet; præterea inter nendum tale linum nunquam digitis vulnuscule infligere potest, cum sit mollius & tenuius, quam vulgare linum, parum vel nihil a Gossypio recedens; porro vulgare linum ejusque fila, quæ ad nendum simul in usum trahit, non commendamus, credimus enim & certum est, quod linteum ex ejusmodi filis mixtis paratum, quando igne & flammis, loco aquæ purgatur & mundatur, filisque lini vulgaris consumtis, bonitatem suam amittat & porosum fiat. Alium modum hoc linum & linteum Salamandrinum parandi in regione Orientali usitatum allegat Marcus Paulus Venetus loco supra citato: Fit autem pannus ille, scilicet Asbestinus, in hunc modum, ut quidam e sociis meis me edocuit, qui in provincia illa Chinchinthes mineralium operi præfuit; invenitur in monte illo dictæ provinciæ minera quædam terræ, quæ fila producit lanæ haud dissimilia: & hæc ad solem deficcata in mortario æneo teruntur, deinde lavantur, & quicquid terreum illis adhæret, submovetur: demum fila illa sic purgata & attenuata, ut alia lana, nentur, atque in pannum contexuntur. Hoc *linum* a Plinio *vivum* vocatur, quod in flammis non moritur, sed illæsum ex istis candidius retrahitur, Lib. XIX. Cap. I. Strabo quoque præparationis hujus linteï monumentum reliquit, quando Lib. X. hæc profert verba: Petra est, quæ attrita & malleis contusa, capillamentis tantum remanentibus, excussa

cussa terrea materia, pectinibus aptatur, & contexta inde tela peroptime conficitur.

§. XVIII.

Maximopere errat cohors eorum, qui hunc parandi modum linum hoc & linteum minerale ad artes retulit deperditas, pugnat enim contra eos fides & autopsia recentiorum quorundam, qui vel ipsi in locis istis fuerunt, in quibus adhuc conficitur, vel ex relationibus fide dignis, de linteis incombustibilibus adhuc in usu & de arte minus deperdita, sed quibusdam locis usitata, aliquid tradiderunt. Sic Petrus della Valle in suo itinerrario pag. 179. 214. it Part. IV. pag. 205. memorat, quod in insula Cypro hic lapis in fila ducatur &c. Sim. Majolus dierum canicular. Part. I. Colloq. XX. pag. 453. affirmat, se Venetiis anno 1566. vidisse Podocattarum, Cyprium equitem, qui de rebus Cypriis isto seculo conscripsit, eum Cyprium linum penes se habuisse, venetiis ostentasse, in ignem iniecisse & illæsum ac perpuratum mundissimumque ex eo recepisse. Sic Negroponte, olim Euboea insula dicta, hoc præparat linteum teste Ioh. Gottf. Gregorio in sua Orographia curiosa p. 290. Auf der Insel Negroponte schlagen sie den Stein zimlich starck/ daß er breit wird/ alsdann werden die Fäden nach einander herausgezogen/ und wird davon nochmahls rechte Leinwand gewürckt. Wenn sie gewaschen werden soll, macht man ein groß und breites Feuer/ darein wird sie geworffen / die aber davon keinen

„Schaden empfähet / sondern schön weiß / rein
 „und unversehret heraus kömmt; wird sie aber
 „in Wasser eingetaucht und geneßet / so erhartet
 „sie gleich einem Stein / und so darauff geschla-
 „gen wird / zerspringet alles in trümmern/
 „und wird zu fernern Gebrauch untüchtig.
 Evolve quoque Birckenmeyeri Antiquarium curiosum
 per Europam p. m. 736. Sic autor libri, cui titulus:
 Das veränderte Rußland pag. 421. refert, quod linteum
 incombustibile adhuc hodie conficeretur Katai, loco
 Chinam inter & Bacharum sito &c. Manfredus Septala
 Mediolani lapidem in fila duxit subtilia, & ex istis præ-
 paravit bursam, cujus non modo in suo Museo pag. 282.
 meminit, sed & istam peregrinis curiosis simul cum fa-
 cto experimento monstravit; Dom. enim beatus Ettmül-
 lerus in Commentario ad Schroederum Cap. V. p. m.
 730. memorat, se in Museo Septaliano hanc bursam
 vidisse, cui possessor numisma indidisset, & in ignem
 projecisset, postea, fuso & liquato nummo, bursam sine
 nota adustionis retraxisset. Ajunt Romæ mappam quan-
 dam haberi, ex Salamandræ filamentis contextam, in
 qua Sudarium Domini nostri Iesu Xsti involutum reti-
 netur, quam Rex quidam Tartarorum Romano misit
 Pontifici vid. Ioh. Brabum Lib. de Pfyllis, Langium in
 Epistol. 66. Mitzaldum Cent. I. memorabil. 74. Aldro-
 vandum in Museo metall. Huc quoque referre licebit
 linteum illud Salamandrinum, ab homunculo quodam
 subterraneo, Comiti cuidem Hoyensi, unâ cum gladio,
 & annulo rubei leonis figura adornato, exhibitum, uti
 historiam totam jucunde commemoravit Hermannus
 Hamel-

Hamelmannus in Chronico Oldenburgensi Part. I. Cap. X. Filationem ejusmodi linthei a Carmelitâ quodam Genuæ dextre institutam se vidisse refert Boccone Mus. rar. plantar. pag. 160.

§. XIX.

Mortuis & vivis apud veteres hoc linteum inferviebat, Regum enim olim & magnatum tunicæ funebres inde fiebant, quibus cremanda cadavera, iis in terris, quibus combustio cadaverum solennis erat, involuta rogo tradebantur, ne cineres busti cum lignorum confunderentur cinere, sed facile a se invicem separarentur, de quo sepeliendi & tractandi cadavera ritu vide sis apud G. Panciroll. de rebus deperditis Tit. IV. pag. 16. Plinium Lib. XIX. Cap. I. Salmuth. in not Panciroll. l. c. Solin. Cap. XVII. P. Schott. Part. IV. Magiæ lib. 2. syntag. 2. Cap. I. Ioh. Paul. Wurff bain Salamandrolog. Cap. X. pag. 105. Besler. Gazophyl. rer. rarior. Calceotarium in Museo pag. 287.

§. XX.

Brachmanes, Indorum Philosophi, sibi inde conficiebant vestes, autore Hierocle, quæ invictæ adversus ignem consistebant, ideoque ab immunditie beneficio ignis purgabantur. Porro Græci & Romani mappas, sic dictas, Amianthinas ex hoc, tanquam ex lintheo vegetabili, parabant, quæ sordibus conspurcatæ multo puriores igne aliquoties exustæ, quam si aqua lavarentur, fiebant, talia *χειρόμικτρα* ex eo olim confecta testis est Strabo Lib. X. Indusius quoque veterum inservisse, tradit

dit Beslerus in Gozoph. rer. rariores : quæ conspurcata ab igne, ceu aqua & sapore, purgabantur. Quod autem miraculosum de hoc panno linteo narrat Anaxilaus, veritati non consonare videtur, inquit enim : arborem hoc linteo circumdatam surdis ictibus, & qui non exaudiantur, cædi.

§. XXI.

Omne naturæ regnum & vegetabile, & animale, & minerale, & marinum linteum quoddam genus humanis usibus inserviens, porrigit ; vegetabile, notissimum illud linteum vulgare ex lino confectum, Europæis usitatissimum, cujus pœta quidam sequenti eleganti admodum disticho meminit.

Was Wolle? was Seyde? was Federn? was
Haare?

Der Flachs ist die edelste Krone vom Jahre/
Der Flachs ist die nöthigst und nützlichste
Wahre/

Von Eintritt des Lebens / biß wieder zur
Wahre.

Animale, dat sericum productum quorundam insectorum, cujus usum & serica opera exinde conficienda primum Naëma, Tubalkaini soror, in urbe Damasco, unde adhuc hodie species quædam panni sericii Damasc nominatur, docuit. Araneæ quoque te-
lam

lam suam exhibent, ad pannum inde parandum; cuius fabricam vide in libello, cui titulus: **Eines Anonymi curieuse Nachricht von einer neuen Art Sende/ welche von denen Spinnnetzen zu bereitet wird/ und davon der jetzige König in Frankreich Ludovicus XIV. eine Weste träget &c. Franckfurt. 1711. it. in den Breßlauer Kunst- und Natur- Geschichten/ Versuch IV. pag. 1239.** Lanam filentio prætergredimur, pertinet alias etiam ad regnum animale. Sequitur nunc marinum, quod lanam pinulam, Rondeletius Byssum nominat, exhibet; hæc lana serico, Floret-Sende dicto, similis, constat ex capillamentis quarundam concharum marinarum, quarum plenariam delineationem vide in Annalibus Uratislaviensibus, Versuch XXVII. pag. 221. &c. Regnum minerale tandem offert sæpius nominatum linteum incombustibile, quod palmam omnibus aliis præripit, primo enim nullam unquam sentit tineam, nec vermibus corroditur; secundo conspurcatur maculisque notatum sine aqua, sine sapore, & sine magno labore, flammis & igne, alia linteï genera momento citius in cineres comburente, lavatur & mundatur, & quod primo loco poni debuisset, dealbatum illæsum niveque candidius ex media flamma retrahitur, nam lotura alia præter ignem, ad maculas purgandas illo linteo non potest adhiberi. Num vero tela ex talibus filis parata post exustum lini fulcimentum eam retentura sint firmitatem, ut usibus, quibus olim linteum incombustibile adhibitum fuisse constat, inservire valeat, dubitant eruditi
Lipsi-

Lipsienses in Actis Lips. An. 1691. Mens. Septemb. pag. 481. Nunquam quidem id experimentum facere occasionem habuimus, credimus autem firmissime, retenturum sit linteum suam pristinam firmitatem, & pugnat pro nobis bursa Septalæ Mediolanensis, sæpius in ignem projecta, ubi nec possessor, qui sæpius experimentum fecit, nec beatus Etmüllerus, qui aliquando spectator fuit, aliquid memorant, quod dictæ bursæ in flammis de firmitate sua, quam antea habuit, aliquid detractum sit.

§. XXII.

Perlustravimus sic chartam Asbestinam, linum & linteum incombustibilia, præparata certe hujus lapidis netilis perquam egregia & utilia, quibus nunc in fine addemus Thryallides seu ellychnia perpetuo ardentia & inextincta; verum opponere quis nobis posset: Contradictionem esse in adjecto, rem aliquam esse incombustibilem & tamen ardere posse: pugnat autem experientia propria & experimentum plus vice simplicis institutum pro nobis & ruinam nulli non rationi, quæ contra nos afferri posset, minatur; in mortario enim ope pistilli contudimus lapidem non in pulverem, quem nunquam largitur, tractetur quocunque velit modo, sed in albam, mollem, Gossypio analogam, ex qua ellychnia contorsimus, substantiam, & affuso oleo facile accendimus, quæ etiam tamdiu lucem de se sparserunt in omnes musei nostri angulos, quamdiu nempe oleum, ignis & flammæ pabulum, pro sustentatione aderat, & quidem tanti splendoris, ut ad lectionem & lucubrationem

onem aliquot vesperis, loco candelæ nobis inserviret; consumto autem oleo & flammæ nutrimento moriebatur, illæso ellychnio; ventum quoque non perferebat, solo enim oris afflatu flamma optime lucens evanescere cogebatur; Parum sic fides adhibenda iis mechanicis artificibus, quorum Isidorus Lib. XIV. cap. IV. Lib. XVI. cap. IV. & Augustinus de civitat. Dei Lib. XXI. cap. V. & VI. meminerunt, qui perspecta hac lapidis natura moliti sunt, ut sacrilegos gentiles numinis opinione fallerent, nam in templo quodam Veneris statuerant sub dio candelabrum & in eo lucernam Asbesto ardentem, adeo ut nulla tempestas, nullus imber illud exstingueret lumen. Porro inquit Augustinus: Asbestum si quis semel igne accenderit, nunquam extinguitur, (quod tamen cum veritate non convenit, nam ut alia candelæ flamma, vento accedente moritur) propterea in dæmonum delubris, ut divinitatis aliquid inde conjiceretur, consueverunt nonnulli, ejus impietatis sectatores, sacerdotes hunc lapidem, ignorante vulgo, accendere; quem idololatriæ inservientem usum Solinus c. XII. confirmare videtur, qui de eo præcipue sic habet: Asbestus lapis ferri colore accensus semel, extingui non potest, ideoque in fanis idolorum, tum in sepulchris collocatum eum scriptores tradidere, ut ibi perpetuo arderet."

§. XXIII.

Multa apud Kircherum Mund. subter. Tom. III. sect. III. pag. 76. Oedip. Ægypt. Tom. II. Cap. III. syntagm. XX. Caspar. Sagittarium in vita Tulliae; Aringhium

ghium in Roma subterranean. Ludovicum Vives ad cap. VI. Augustini, Plinium, Plutarchum, Octavium Ferrarium, Fortunium Licetum, L. Ch. Frid. Garmannum, de miraculis mortuorum Lib. II. Tit. X. de spectris cadaverum pag. 809. Sanctum Bartolum, Ioh. Petrum Bellonium, Baptistam Portam, Pancirollum, Rosinum, Dempsterum, Sallengre, Wolferd. Senguerdum p. 3. Philosoph. natural. c. 12. nr. 13. p. 246. Fabricium in Bibliographia antiquaria & plures alios, de lucernis veterum sepulchralibus narrantur, quarum ellychnia incombustibilia perpetuam alere & aluisse flammam ex Amianthi filosi fibris contorta fuisse perhibent, sepulchra enim interdum post annum millesimum eruta & aperta fuisse, uti ex inscriptione apparuit, in quibus lucerna ardens condita in conspectum venit, cujus autem flamma momento citius, sub apertione in auras abierit & evanuerit, quale exemplum Octavius Ferrarius notavit: circa medium seculi XVI, claves ecclesiæ Romano - Catholice Paulo III Pontifice tenente, sepulchrum in via, sic dicta, Appia cum aperiretur, in quo sequioris sexus cadaver cum ardente lampade inventum, adjecta inscriptione: Tulliolæ filiae meæ: adstantes tunc temporis crediderunt hanc Tulliolam Ciceronis, Oratorum Romanorum olim principis, filiam fuisse, cujus lampas sic ultra 1550. annos sub terra sine nutrimento in sepulchro arsisset. Aliud huic simile exemplum memoriæ tradidit Ludovicus Vives ad Cap. VI. Augustini: Erutum est sepulchrum memoria patrum, in quo ardebat lucerna condita ibi, ut ex inscriptione apparebat, supra millesimum & quingentesimum annum, eaque tota exemplo,

plo, ut contrectari cœpta est, inter admotas manus friata in tenuissimum abiit pulverem; plura lubenter silentii involventes peplo prætergredimur, nostram autem de his Amianthinis lucernis sententiam addere non recusamus. Mens autem nostra est, nunquam ejusmodi elychnia existisse, primo quia Amianthus sine pabulo oleoso non ardet, uti experimentum ipsi instituimus, sed deficiente oleo exstinguitur, quis autem tali lampadi in sepulchreto sub terra ultra mille annos porrigere potuisset sufficiens nutrimentum? ut taceamus fumus, qui requirerentur ad hanc flammam sustentandam. Secundo nullus ignis sine libero aëris circulo durat, requirit enim liberius aëris commercium, quod in clauso sepulchreto non habet, aër enim undique gravitate sua, ad instar fornicis, corpora premendo, vel ignis spicula versus materiam inflammabilem propellit, vel materiam inflammabilem ad ignem defert; sic & Amianthus accensus nec in vacuo durat, nec in clauso loco, circulationi aëris liberæ non exposito, flammam continuat, sed derepente exstinguitur. Tertio multos credimus deceptos flamma quadam eructante ex sepulchris diu clausis, post longum autem annorum cursum apertis, quæ non admodum rara, quam pro ardente lucernæ flamma habuerunt, præsertim quando simul lampada adinvenierunt, quam veteres Romani ex peculiari & superstitiosa religione, in honorem animæ immortalis, sepulchris suorum indiderunt. Plures adducere possemus rationes æternitatem lampadum Asbestinarum destruentes, sed non opus, hæc jam sufficiunt.

§. XXIV.

Constantinus M. sæpius memoratum lapidem ad ellychnia usurpavit, & inde confectos lychnos in suo collocavit baptisterio, ut semper ardentes nunquam absumerentur. Porro ex Pausania constat, Callimachum, sculptorem egregium, qui se τηξίτεχνον, quasi artis interpolatorem, nominari voluit, lucernam Athenis aureæ Minervæ fecisse & consecrasse, thryallidemque ex lino carystio indidisse, quæ perpetuo arsit.

§. XXV.

Usum in Medicina lapis descriptus nullum habet, qui affertur & recensetur ab autoribus, potius de alumine plumoso, quam Amiantho interpretandus. Laudatur (1) propter naturam ficcam ad humores abundantes exsiccandos in albis mulierum mensibus, quos fluorem vulgo album appellamus; solvatur nempe in spiritu vini & addito saccharo bibatur; sciendum autem Asbestum nullo menstruo solubilem esse, propterea quoque non bibendum, quis enim lanam deglutire posset sine incommoda faucium irritatione?

- (2) Commendatur ad abstergendum in scabie, tinea puerorum &c. ad quem usum linimentum ex eo apud Boëtium de lapidibus & gemmis pag. 190. & Schræderum Lib. II. cap. ult. pag. 306. videndum, quod simul laudant ad ulcera tibiæ & alba menstrua; quo-

quoniam vero pulverisationis noster lapis incapax est, non commode miscetur in unguentum, potius ejus loco alumen plumosum in usum trahendum.

(3) Lanuginem ejus qui asperam dicunt, tribuunt ei effectum rubifacientem ad provocandum in genis sanguinem iis, quæ faciei ruborem amant; & urentem pustulas cum rubore & dolore cutis excitantem, præcipue quando fortiter affricetur cuti, quapropter eam adhibere lanuginem docent in artuum atrophia & paralyfi, loco curæ urticatoriæ, qua partes paralyticæ urticis urentibus & pungentibus verberantur; sed rite his ponderatis, omnia potius pertinent ad alumen plumæ, quod rubefaciens est, quam ad nostrum lapidem, qui nulla rubefaciendi & urendi facultate pollet.

(4) Prostat quoque aliud unguentum Amianthinum in Aldrovandi Museo metallico pag. 646. quod, quando manus eo inunctæ, eas præservat, ne ignis lædere possit, sed sine noxa eum tractare possunt, vid. etiam Ettmüllerum Commentar. ad Schröder. p. m. 797. Persuasi sumus Aldrovandum lapidis Amianthi incombustibilitate deceptum hoc composuisse unguentum, quod tamen vix ac ne vix quidem verum lapidem in suam recipiet compositionem, cum pulverisationem non admittat, quin potius alumen plumosum pro ingrediente agnoscat.

(5) Rumphius l. c. pag. 333. in Amboina observavit, eum, tanquam remedium variolarum per totam Indiam circumvehi, autem adhibendi in hoc morbo exanthematico cum tacuerit, ad imitationem in his regionibus non facile cum eo instituenda sunt experimenta.

(6) Insignem tandem habere antipathiam cum venenis, veneficiisque resistere, præcipue tamen veneficarum creditur, evolve si placet Sam. Dahlen in manu duct: ad materiam medicam pag. 85. & M. Sim. Frid. Frenzelii Dissertat. de Amiantho, nec non lucernis ex eo parandis.

§. XXVI.

Ad pretium quod attinet, olim rarus & admodum carus erat, teste enim Plinio margaritarum æquabat pretia. In India adhuc tempore supradicti Rumphii, oculatissimi cæci, dimidio argenti pondere constabat. Apud nos in Europa nullibi venalis, accipere tamen eum possumus in istis terris, ubi effoditur, sine ullo pretio, hoc est, gratis.

§. XXVII.

Miraculum observasse dicunt Romanæ fidei addicti, in combustionem St. Georgii, qui ignem lapidis Asbesti inextinguibilem extinxit, traditio sequens est: Be-
atissi-

atissimum Georgium Martyrem cum impiissimi persecutores ad ignis supplicium damnassent, verentes Christiani nominis virtutem etiam ignibus extinguendis, Asbesto lapide, per infaniam, Sanctum ipsum obruerunt, illius naturæ privilegio moti, putantes non extinguere ejus ignem, sed certe tunc extinctus est, adeo ut nec crines ipsi ab igne illo læsi fuerint, quin omnino intacti fuerunt, ut tradit Metaphrastes in encomio ejusdem Sancti Georgii apud Lipom. Tom. VII. d. 23ta. Aprilis.

§. XXVIII.

Qui oleum incombustibile ex Asbesto extrahere & destillare conantur, laborem frustraneum & inanem suscipiunt, nec guttulam olei accipient, & si centum annos milliones sumtuum impenderent, quod quis enim non habet, non potest alteri dare, & credimus, citius ex pumice aquam, quam ex ficcissimo Amiantho oleum elicendum. Celeberrimus & curiosissimus Kircherus, per multos chymicos processus & operationes sumtuosas, probam instituit, præter paucum autem phlegma & magma quoddam spissum, quæ bina producta nullo modo ad flammam accipiendam & sustentandam apta erant, nihil impetravit. Si hic lapis oleum, quacunque fiat arte, & quacunque sit encheiresi, largiretur, tunc certe spes accendi aliquando lucernam æternæ durationis & perpetuæ flammæ.

§. XXIX

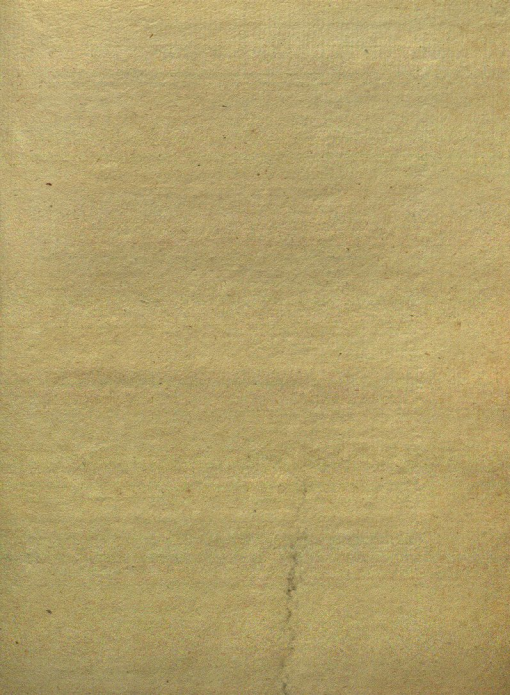
§. XXIX.

Vela contrahimus, Divino numini pro benignissime
præstito adjumento gratias agentes, humano & æquo be-
nevoli lectoris judicio has pagellas etiam
atque etiam commendamus.

F I N I S.

1871

1871

KODAK GRAY SCALE

C	Red-Filter Negative	Cyan Printer	M	Green-Filter Negative	Magenta Printer	Y	Blue-Filter Negative	Yellow Printer
----------	---------------------	--------------	----------	-----------------------	-----------------	----------	----------------------	----------------

	.10	.20	.30	.50	.70	M	1.00	1.30	1.60	S	1.90
--	-----	-----	-----	-----	-----	---	------	------	------	---	------

black

3-color

white

cyan

violet

magenta

primary red

yellow

green

KODAK COLOR CONTROL PATCHES

These colors have been selected as representative of those inks commonly used in photomechanical reproduction.